

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Focea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Focea bisericescă-politică.

Insertiuni

Un sir garmond: odată 7 cr., a doua oră 6 cr., a treia oră 5 cr., și de fiecare publicațiune timbru de 30 cr.

Tot ce privește focea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea Unirii» în Blaș.

Anul VI.

Blaș 17 Octobre 1896.

Numărul 42.

Înainte de alegeri.

Începutul alegerilor pentru parlament e iminent. Tote partidele politice din țară se frământă. Nici noi nu putem rămâne nepăsători.

Scim și vedem, cum se pângărește parlamentarismul aprópe în toate țările, vedem mai ales la noi, cu ce cinism și cu ce neobrăznicie se batjocoresce instituțiunea acésta, alt cum așa de frumoasă.

Dar tocmai pentru că le vedem toate aceste, avem datoria, să ne interesăm și să facem totul pentru a sana relele.

Noi până aci am fost pasivi și am adus conclusele în conferențele naționale convocate în prėjma alegerilor. Aflăm, că în scurt se va convoca din nou conferența delegaților, cari urmază, să fie aleși în zilele aceste.

Nu scim, concede-va guvernul ținerea conferenței ori ba. Ar fi înseculmea volniciei, dacă nici acum în fața alegerilor nu li-s'ar concede alegătorilor ramani, să se adune și să se sfātuască.

Chemarea conferenței acesteia va fi, să decidă asupra viitórei ținute, ce vor avé, să o urmeze alegătorii romani.

Nu e timpul, să înșirăm acum momentele, ce militéză pentru și contra urmării ținutei de până aci. Asta să o facă alegătorii. Ei au cu tótă seriozitatea să cumpénescă rezultatele politicii nóstre de până aici.

Noi le recomandăm spre meditare un singur lucru. Să-și pună fie care român întrebarea: Póte să zică cu liniște sufletescă, că poporul, că alegătorii romani au fost pasivi?

Să ne ierte pe noi ori cine, dar cel ce va cuteza, să afirme despre complecsul alegătorilor romani, că ar fi observat pasivitatea, acela sigur a picat din lună și nu a petrecut în mijlocul nostru.

Și ce e urmarea? Urmarea e o nemaipomenită demoralizare a poporului nostru. El neputându-și da votul său pentru cei ce ar fi dorit în inima lui, de óre ce conducătorii lui stau la o parte, îl dá pentru străini, cari îl cumpără cu bani, și ast fel face marfă de tîrg din cel mai pretios drept al său, dreptul de-a puté influența asupra guvernării publice a țării. Și prin asta poporul nostru în loc de-a înainta în cunoșcerea și validitatea drepturilor sale, se cufundă tot mai mult și perde tot mai mult consciința demnității sale de cetățan. Ér perderea consciinței acesteia de cetățan trage după sine și perderea demnității sale de român.

Noi nu umblăm cu mâța în sac. Sintem consciil de tóte greutățile enorme, ce le întimpină activitatea. Dar în acela-și timp sintem tot atât de consciil, că și mai grele și mai enorme sint dificultățile, ce stau în calea pasivității adevérate.

Tocmai de aceea noi la vederea desastrelor, ce le-a adus asupra nóstră politica de pasivitate, trebuie să declarăm în fața poporului nostru, că ur-

marea politicii de până acum o privim de o adevérată crimă în contra națiunii.

Nu vedem noi, cum se bucură contrarii nostri de ținuta nóstră pasivă? Nu vedem, că tocmai cercurile electorale de la naționalități furnizează guvernului maiortitatea aceea de voturi, cu ajutoriul căreia s'au adus asupra țării nefericitele legi politico-bisericesci, cari de-o potrivă jignesc sentimentele nóstre religiose și naționale?

Scim și aceea, că tinéra generațiune a némului nostru este dornică de luptă, de luptă entusiastă, de luptă generosă, de luptă adevérată constituțională.

Conferența va avé deci, să decidă ținuta nóstră din viitor. Dar mai înainte au să decidă ținuta asta alegătorii inși-și. Delegații, ce se vor alege, să se alégă pe basa asta. Să se lase de o cam dată la o parte ori ce cestiuni și să se decidă numai asupra ținutei în fața alegerilor.

Să nu ne sparie faptul, că numai zile mai sint până la terminul alegerilor. Numai zel, numai entusiasm, și sintem siguri, că îi putem face guvernului un bucluc, de care să-și scarpine capul. Și putem face acest bucluc cu atât mai ușor, cu cât e mai neașteptată pășirea nóstră.

Vadă conferența, ce va hotări. Noi ne-am ținut datorii a ne espune părerea.

A fi retăcut aceste lucruri am fi socotit-o de o crimă.

Dixi et salvavi animam meam!

Feuilleton.

Un Sas din vécul al XVII-lea despre noi.

Aron Densușan în studiul său „Romani și Rumani” se provócă și la Ioan Tróster, care în opul „Das alt und neu teutsche Dacia, Nürnberg 1666” a folosit de repețe ori numirea de „romun” și „rumun”.

Nu știu, cum numele lui Tróster mi-s'a imprimat în memorie atât de adânc, de nu mai puteam scăpa de el.

Cine a fost acel Tróster? De ce a scris el „romun” și „rumun” într'o carte apărută în Nürnberg la 1666? Din ce incident a scris el cartea aceea? Acestea și încă o mulțime de alte întrebări s'au năpustit asupra-mi, fără să fiu putut răspunde măcar la una din ele. Eram curios, să aflu ceva despre Tróster, doriám, să-l fac cunoșcinta mai de aprópe. Bănuiam, că a scris ceva despre Romani, și vream, să știu, ce a scris și cum a scris.

În sfârșit într'o bibliotecă dau de o carte veche cu scórtă de lemn îmbrăcată în pele galbenie și setos încep a ceti pe pagina

primă „Alt und neu teutsche Dacia etc.”, pe romănesce „Dacia germană veche și nouă, adevéca nouă descriere a țării Ardealului, de când există acésta țară, locuitorii ei, originea, religiunea, limbile, scrierea, îmbrăcămintele, legile și moravurile acelorora etc.”, scrisă de „Iohannes Tróster von Hermannstadt in Siebenbürgen, der hochheiligen Schrift und Artzney-Weisheit Gefissener” (Ioan Tróster din Sibiu în Ardeal, student în sfințele scripturi și în sciința medicală). Étă am găsit, ce am căutat.

Cine a fost Iohann Tróster? Unele date găsite ici coela prin carte ne lámuresc mai de aprópe asupra persoanei autorului.

Iohann Tróster s'a născut în Sibiu, când, nu scim. Tatăl său se chema Martin și era sacretar la tribunalul din Sibiu. Tinéru Ioan după absolvarea școlilor din Sibiu fu trimis pe spesele orașului la universitatea din Nürnberg, să se procopsescă. A studiat sciințele teologice și medicina. Acolo a publicat și opul său numit mai sus

Cartea lui Tróster e împărțită în patru părți (1.—4. Buch) după numărul națiunilor, cari locuesc în Transilvania: Maghiarii, Sași, Sécui și Romani. În fie care parte se tractéză despre o națiune. În partea din urmă

scrie autorul despre Romani, apoi ne dá descrierea orașelor sășesci mai însemnate.

E de prisos a intra în analiza acestei cărți. Vom releva totuși câteva păreri, cari astăzi ni-se par a fi curiosități, în secolul al XVII-lea înse treceau prin Germania ca păreri susținute pe basă științifică.

Compatriotul nostru Tróster se opintese a dovedi în acest op al său, că în Transilvania și Ungaria și mai departe, nu știu, până unde, de când e lumea, tot rasa germană a domnit. Daci, Huni, Goți, Gepidi, Avari, Cumanii etc. sint numai deosebite numiri, sub cari apare rasa germană în istorie. Că Daci au fost de viță germană, arată și numele regelui lor Decebal, egal cu „Ditzwald”, adevéca „Verwalter heiliger Sachen”, administrator de lucruri sfinte. Hunii încă au fost Germani. Dovadă despre acésta e numele „Ethele” ori „Atele”, „der Adle”, cum ziceau străbunii germani, ori „Edle”, „Etle”, de aici și „Ezle”.

Maghiarii și Sécuii pot zice, că ei ar fi descendenții Hunilor sau Schiților, că sint dintr'o familie cu fin-ugorii, ori turco-tatarii. Hunfalvy Paul, Budenz, Vámbéry în zădar se silesc, să dovedescă înrudirea Maghiarilor cu fin-ugorii ori cu turco-tatarii. Tróster le-a

Gimnasiștii din Blaș la expoziția din Budapesta. — „Tribuna“ a dat de seire cetitorilor săi, că și de la gimnaziul nostru din Blaș încă va merge o cătă de studenți, să cerceteze expoziția milenară din Budapesta. Asta n'ar importa mult. Dar „Tribuna“ spune cetitorilor încă și mai mult. Ea spune, că studenții aceștia se vor mână la expoziție. Ba că directorul gimnazial deprinde asupra studenților gimnaziali o presiune ne mai pomenită în interesul realizării acestei excursii. Ba că consistoriul suferă un abus ca acesta.

Noi ne-am informat despre statul ceștiunii. Și rezultatul umblării noastre după informațiunii esacte și deplin conforme cu adevărul nu e chiar conform cu informațiunile, ce „Tribuna“ le dă cetitorilor săi.

Întâiu și mai întâiu de loc nu e adevărat, că directorul gimnazial ar fi făcut ori ar face presiune asupra studenților de la gimnaziul nostru, ca să facă excursiune la expoziție. Adevărat e numai atâta, că direcțiunea a primit dela locurile competente în tocmăi ca toate direcțiunile de la școlile medii din țară invitare pe sama studenților, ca să viziteze expoziția, pe cum și împărtășirea favorurilor, ce se acordază acelor studenți, cari se vor hotărî a primi invitarea aceasta. Tot o dată a primit direcțiunea de la locul competent, adică de la direcțiunea supremă din Cluș provocarea, ca invitarea aceea să o publice studenților.

E adevărat mai de parte, că directorul a dispus, ca profesorii de clasă, fiesc care în clasa sa, să publice invitarea aceea așa, pe cum se publică și alte lucruri, cari îi vin direcțiunii cu ordinul de a le publica.

E adevărat apoi, că s'au aflat destui gimnasiști de accia, cari singur numai în urma acestei publicări, neînsoțite de nici o presiune, s'au hotărît, să cerceteze expoziția.

„Tribuna“ zice, că directorul gimnaziului nostru „nici când nu-i îndreptățit a primi direct „mandate“ de la guvern“. Bine ar fi, dacă ar fi așa. Dar, durere! nu e așa, și vina, că nu e așa nu o pörta nici direc-

țiunea gimnaziului și nici consistoriul, ci o pör a legile statului. Nespusă ne-ar fi bucuria, dacă „Tribuna“ ori alt cine va legile acestea le-ar schimba în favorul nostru.

Lucru firesc e mai de parte, că acei studenți, cari vor, să cerceteze expoziția, o pot face acesta numai cu învoirea părinților săi.

Așa dară totuși! — „Tribuna“ în numărul său din 14 a c. în primul său „Umër la umër“ polemizând cu „Dreptatea“ între altele îndrăznește a scrie și următoarele:

„Programa de acțiune, ce ne-o croește „Dreptatea“, de fapt nu este decî alta, de cât o *programă de inerție*, care pentru noi nu pöte avé alte urmări, de cât susținerea, stabilizarea *stărilor actuale deplorabile, caracterisate prin totala lipsă de organizațiune națională*. Și chiar organizațiunea noastră națională este condițiunea conservării și prin urmare și a existenței noastre fără considerare la întrebarea, dacă întrăm ori nu în lupta electorală. Această cestiune, pe care „Dreptatea“ o confundă cu cestiunea pusă la tapet, cea a întrunirii reprezentanților poporului român, de o cam dată nu are să ne preocupe și va deveni actuală (dacă va veni) numai în momentul, când conferența națională se va întruni de fapt. Căci până atunci ținuta noastră este determinată prin hotărârile conferențelor premergătoare. Dar ori ce ar aduce viitoriul, fie activitate, fie pasivitate, fără de organizațiune națională nici una nici alta nu este posibilă, și mai ales nu este posibilă pasivitatea, dacă nu vom, ca această metodă de luptă politică, și până acum mai mult decretată de cât observată, să nu devie pe viitor ridicolă ca și proverbialul „Ugocsa non coronat“. Căci în fine, tocmăi pentru că ținem la pasivitate, nu putem ignora faptul, că *alegătorii români sînt duși în masse tot mai mari la urnă*, și că numărul candidaților de deputați din sinul poporului nostru e în creștere continuă.“

Noi am avut îndrăznela de a spune adevărurile acestea deja de multe ori. „Tribuna“ a trebuit să se frămînte multă vreme,

până s'a putut hotărî, să spună, ceea ce vede cu ochii.

Dar a recunoște adevărul nu e prea târziu nici o dată.

Revista bisericească.

Roma.

Prințul Nichită al Muntenegrului, călătorind în Italia în afacerea căsătoriei dintre fiică-sa Elena și dintre principele de coronă italian, a cerut, să fie primit în audiență de către Papa.

Episcopul Keane, fondatorul și rectorul de până acum al universității catolice din Washington, a fost numit archiepiscop și cu o cale chemat la Roma. Această chemare este în legătură cu interesele bisericii catolice în Statele unite.

Austria.

Din incidentul jubileului de 300 de ani a unirii Rutenilor cu Roma a celebrat în 13 a c. în catedrala din Lemberg cardinalul Sembratovicz fiind de față guvernatorul Galiciei, pe cum și reprezentanții tuturor auctorităților publice din Lemberg și alte notabilități. Archiepiscopul Sembratovicz în predica festivă a arătat folosele mari, ce le-a tras poporul rutenesc din unirea bisericească cu Roma.

Revista politică.

Afaceri interne.

Agitațiunile electorale cresc. Mai fie care cerc electoral își are candidații. Între ei sînt și câți-va români și încă mai toți guvernamentali. Cortesii și-au început rolurile. Bătăile și vîrsările de sînge, cari caracterizează alegerile conduse la noi de guvernele liberale, și-au luat începutul la Alsó-Kubin. Aici aderenții partidului popular, — pe cum scriu foile magiare, — au atacat pe alegătorii liberali, gendarmeria, ca de comun, a ținut cu cești din urmă și făcend us

spus-o de mult, de ce viță sînt. El le-a dat o origine mai nobilă zicend, că Maghiarii se țin de rasa germană. Și nu ne vom mira de acesta, când scim, că fostul ministru de culte și președinte al academiiei maghiare, baronul Iosif Eötvös, încă spera, să se pötă dovedi înrudirea limbii maghiare cu limbile germane. Eötvös n'a susținut ceva nou, căci Tröster spusese același lucru deja în secolul al XVII-lea. Chiar și numele „magyar“ e de origine germană, spune Tröster. Magyar e egal cu „ein Madyer“, adică un descendent al regelui scitic Madye, sau se derivă din cuvîntul scitic „magur“, care însemnă o mulțime de popor. Să punem alături cu derivațiunea, ce o face Tröster, și pe cea a lui Vámbéry. Acestui din urmă i-se pare, că în cuvîntul magyar, mai corect majar, se află rădăcina baj, (m și b se schimbă între sine), care însemnă „măreț“, „puternic“, „avut“, de aici în limba turcescă „bajar“ = „principe“, „puternic“. Așa cuvîntul magyar ar însemna „domnitor“. Etă, stimabil Maghiari, sînteți de rasă nobilă. Acum înțeleg, de ce Sași circumspecți și înțelepți se aliează tot de una cu Maghiarii. S'au aflat a fi némuri.

Stimabilul nostru compatriot, încălzit la focalarul de cultură a germanismului în Nürnberg, vedea tot rasă germană pe întreg rotogolul pămîntului. El era pangerman veritabil.

Dar m'am prea depărtat de la obiect.

Ce credea öre Tröster, că sîntem noi Români? Ce părere avea despre noi? De unde am descălecat, și ce ne scie spune despre Români vécului său?

La pag. 322 a cărții sale aflăm, că strămoșii nostri pe timpul, când a scris autorul, erau păstori și agricultori, cari locuia în sate, la țară. În orașe nu prea erau Români. Apoi continuă despre noi: . . . „dar după originea lor sînt urmașii Romanilor nobili, cândva renumiți soldați grănițeri, cari ar fi așa dar după Germani cei mai vechi locuitori ai țării, pe cari Traian împăratul i-a condus aici pe la anul Dlui 100 (?); când a bătut pe regele german Dietschwald și a ocupat cetatea regescă „Sarmitz-Gothusa“, astăzi un sătuț etc.“

Autorul nostru ne mai spune, că Sași ne zic „Bloch“, Nemții „Wallach“, Maghiarii, „oláh“, Români înse se numesc pe sine „Romunos“ (pg. 71 „nennen sich Romunos“) și „Rumunos“ (pg. 327). Alte locuri, unde mai amintesc numele de român și rumân, sînt pg. 332 „Romunischen Walachen“, pg. 334 „Romunis“, pg. 357 „Rumunyi“, „zara rumenaske“, „rumuny“. Tröster constată așa dară, că Români și pe vremea aceea se numiau pe sine „Români“ și „Rumâni“, cum se numesc până în ziua de azi.

Să trecem acum la derivarea numelor „vlach“ și „Moldova“. Tröster după ce combate părerea unora, cari derivă numele

„vlach“ de la Flaccus, perfectul Mesiei, susține părerea lui Lazius. Cuvîntul „Wallach“ se derivă din „gallus“. Gallii sub principele lor Belgio s'au așezat în Panonia și Dacia. Germanii cei vechi trebuie să fie numit pe Români „Gualchau“ ori „Wallechau“. Cuvîntul „Bloch“ își are originea în cuvîntul german vechiu „Bölja“, care în limba svedică însemnă „potop“. De aceea zic Nemții din Transilvania și „Blöschland“, adică „Wallehland“. Tot așa se numesc și un suburbiu al Brașovului „Böljeray“. „Bloch“ e tot atâta ca „Bölljoch“ și „Wallach“, adică un gall.

Dar numele Moldovei de unde se derivă? Ne-o spune bunul nostru Sas. El nu primesce părerea acelora, cari deriva cu cuvîntul „Moldavia“ de la „Mollis-Davia“ ori „Maeo-Davia“. E greșit a susține așa ceva, când găsim în limba Goților cuvîntul „molunor“, „mulit“ = „noros“, de aici rîul se va fi chemat pöte „Molnaa“, = „apă de nori“, ér „țara Moldova“ = „țară norosă“. Autorul nostru își exprimă apoi profunda mirare, cum și-au putut Români păstra limba în decursul atător secolii agitați, între atâtea popöre barbare, așa de curată, cât nici o limbă din Occident, nici limbile italiană, spaniolă, franceză nu stau așa apröpe de limba veche romană ca limba noastră. Aduce și o mulțime de cuvinte, prin cari voesc a-și adeveri aserțiunea,

de arme a străpuns două femei. Poporațiunea cercului Alsó-Kubin e slovacă.

Guvernul a cerut de la ministerul comun de război, ca pe timpul alegerilor să pună armata la dispoziția organelor administrative civile. Ministrul de război s'a declarat gata a împlini cererea guvernului, dacă acesta va suporta spesele de mobilizare. Guvernul, care și-a adunat pentru scopuri electorale peste 3 milioane fl. și mai are la îndemână și fondul de dispoziție, s'a arătat gata a suporta spesele de lipsă la mobilizarea armatei. Așa dară cetățenii vor deprinde între baionete dreptul, ce li-l dă constituția liberală.

Fruntașii partidelor sârbesci în o conferență au declarat, că conform hotărîrii din congresul naționalităților, ținut în 10 August 1895 la alegeri nu vor pune candidați naționali. Între Sârbi are mulți aderenți partidul popular.

Ministrii mai toți și-au pus candidatura în câte două cercuri, că de cum va vor căde în unul, să fie aleși în cel alalt. În cercul Jászberény, reprezentat de o serie de ani în dietă prin contele Apponyi, a pășit de candidat și ministrul Erdély. Despre Apponyi se vorbește, că are să fie trimis ca ambasador în Paris. Astutul br. Bánffy scie, cum să delătore din cale pe toți capii de partid. După Szápáry pune la o parte pe Apponyi, de cum va acesta se va lăsa așa ușor, să fie scos de pe arena de luptă politică.

Franța.

Visita țarului a făcut, să înceteze pe câte va zile luptele interne de partid. În cele din urmă chiar și elementele cele mai democrantice s'au împăcat cu idea de a se închina celui mai mare autocrat.

Deputatul socialist Milleraud a declarat în ziarul „Matin“, că socialistii s'au bucurat foarte mult, că țarul a cercetat pe presidentul republicii. El nu crede, că țarul să ajute Franța în redobândirea Alsației-Lorenei, ci fructele alianței ruso-franceze au să fie altele.

În ședința parlamentară guvernul a fost interelat în cauza speselor pentru primirea țarului, cari spese nefind întrunit parlamentul regimul și-le-a votat prin consiliul de stat.

Ministrul de interne Barthou e atacat de socialistii pe motivul, că renoirea concesiunii pentru construirea căii ferate de sud a folosit-o pentru specule de bursă.

Anglia.

Lordul Rosebery se retrage de la conducerea partidului liberal. Motivul retragerii este, că în cestiunea orientală nu e de o părere cu cei mai mulți membri ai partidului, cari sînt de vederile lui Gladstone. Rosebery nici până acum nu a avut auctoritatea recerută în partid, și atacurile îndreptate de Gladstone în contra Turciei și a sultanului îi este ocasiune bine venită spre a se retrage cu onoare. La conducerea partidului liberal e dorit bătrânul Gladstone, cei 85 de ani înse nu-i permit a se întorce la acel post. Probabil, că Harcourt va fi proclamat, să conducă pe liberali în lupta politică.

Italia.

Miseriile financiare devenite cronice era provocă criză ministerială. Ministrul de marină cere un credit de 1 milion distribuit pe patru ani spre a construi năvi de război. Ministrul de finanțe nu este aplicat a se învoi la contragerea noului împrumut, căci banii disponibili nu sînt.

Turcia.

În 10 a. c. mai multe sute de lucrători de la arsenalul de marină, neprimindu-și de câteva săptămâni plata, au inscenat înaintea admiralității demonstrațiuni tumultuoase. Ei au voit, să mîergă și la Yildiz-Kiosk, de la ce numai cu greu și solvindu-li-se o parte din plată au putut fi reținuți.

Crisa financiară, de care suferă imperiul turcesc este cauza, de el nu pôteeșca nici reformele urgitate de puterile europene. Este temere, că nefind sultanul în stare a ține armată de ajuns, Mohamedanii fanatici vor împedeca executarea a orî ce reforme favorabile creștinilor și vor reîncepe macelurile mai ales în Asia, unde creștinii se află în o stare de compătimit. Puterile europene, când urgiteză reforme, trebuie să fie gata a ajuta regimul turcesc în executarea lor chiar și cu forța armată. Ajutorul străin în afaceri interne este introducerea la curatelă, sub care are să fie supusă Turcia.

Rusia.

Se asigură, că numirea diplomatului Șişkin de ministru al afacerilor externe este fapt împlinit. În fôea oficioasă se va publica numirea numai după întorcerea țarului la residența sa. Șişkin este un diplomat isteț, cu deosebire cunoșce raporturile din Orient. Pentru aceea numirea lui însămnă, că Rusia are de gând a-și asigura și mări influința în Orient, a nume în Sina și Persia.

O companie rusescă-persescă a dobîndit de la regimul Persiei concesiunea de a construi cale ferată de la Teheran la lacul Caspic. Linia acosta, proiectată pentru promovarea intereselor comerciale, guvernul rusesc a aflat-o corîspundătoare și din punct de vedere strategic, pentru aceea cu o sumă enormă a cumpărat concesiunea de la numita companie voidnă a o construi însu-și în regie. Spre acosta se așteptă și invoirea regimului persian, care nu va întârzia a consimți. Acosta linie încă arată pofta Rusiei de expansiune în Orient.

Foile rusesci în articuli scriși din incidentul vizitei țarului în Paris își dau silința de a împrăștia nedumeririle Germanilor, că adecă alianța ruso-franceză ar fi în contra lor. „Swjet“ zice: „Până ce sustă alianța ruso-franceză, nu va erumpe nici când războiul în contra Germaniei luându-se a fără cazul, când intrigile germane ar submina acosta alianță. . . . Cestiunile rusesci ivite în Europa orientală și lângă Bosfor, pe cum și cestiunile franceze din Europa apusană și de-a lungul Mării mediterane se vor rezolvi de sine ținînd una cu alta aceste două puteri. Ideile acestea sînt mai înalte, mai naturale și mai corîspundătoare alianței, de cât idea rîsbunării pentru cele întîmplăte în 1870—71.“

Correspondințe.

Selegiu 1 Sept. 1896.

(Fine.)

Êta urmările funeste ale atacurilor ziarelor nôtrec îndreptate în contra a tot, ce aparține bisericii gr. cat. Și ore în fața

între altele „hara dumnyeseu“ (slavă Domnului), olagin (bere), fun (fin), oi (ovis), iepure, vin etc., scrise tôte cu litere latine.

Despre datinile Românilor aflăm foarte puține date în cartea amintită. Și Tröster a observat în Români o deosebită predilecție pentru păstorie și pentru viața liberă în simul naturii. Cu căciula în cap, cu țăndra între umeri, răzimat de toégul sîu priveșce păstoriul la vitele resfirate pe costa delului. Se vede, că toégul a fost în tôte timpurile tovarăș credincios al Românilor. Pe cum ne relatéză autorul cărții, de care ne ocupăm, Românil din vécul al XVII-lea nu pleca de a casă, fără să aibă băta în mână, cu care așa de bine se scia apăra, cât patru ómeni nu puteau răsbi cu el.

Femeile române ca și acum trebuiau să provadă pe toți căsenii cu îmbrăcăminte țesute cu mânia lor proprie. Numai cele mai bogate își cumpărau ghete și rechel (Weiberrock) din oraș.

Fetele purtau brîne decorate cu fel de fel de lucruri scilpicioșe. Fruntea și-o împodobiau cu bănuți ori cu scafe de soici mici înșirate pe ață, grumazi cu mărgel. Cămeșile lor erau lucrute cu deosebită atențiune și artă. Nevestele purtau și atunci ceva brobódă pe cap. Se vede, că prietinel nostru încă a simțit fiorii dulcii la vederea vre unei românețe frumoșe, căci êta ce șire le dedică: „Păstoritele lor sînt împodobite cu cercei, bani de alamă, inele, în jurul frunții cu bani și scafe de scoici mici înșirate pe sîrmă; grumazi și-i înfrumșețau cu corale albe și roșii; pe cap purtau cununii dese de rose ori alte flori, de țî-se pare că vedî florăliile romane. Când începeau a bate pămîntul cu piciorle, se puneau lăntarul

în mijloc, și feciorii cu fetele se înșirau într'un cerc mare prinđendu-se de batiste.“

Am espus în cele precedente tot, ce am găsit în cartea lui Tröster despre noi. Păcat înse, că autorul a fost așa de scump la vorbă și nu ne-a relatat ceva mai mult despre obiceiurile Românilor din timpul sîu. Dar n'avem să-i facem recriminări. Și cât a scris, este de ajuns, ca să aibă titlu la mulțămîta nôtrec. A scris despre noi în limba germană într'un timp, când în apusul Europei sciau numai atâta despre Români, că în Orient la pólele Carpaților esistă două principate valache, unde domnitorii se schimbă, cât bați în palmai. Despre Români din Transilvania nu se scia în Apus aprópe nimic. Tröster scrie numai despre Români ardeleni recunoscîndu-le originea de la Români, recunoscînd continuitatea acelor pe acest pămînt într'un timp, când nimeni nu o discuta. Despre limba nôtrec credea, că e mai de aprópe înrudită cu latina de cât ori care altă limbă romanică de azi.

E interesant a scie, că Tröster a scris acestea despre noi pe timpul, când idea despre originea nôtrec romană fu îmbrățișată și susținută cu cea mai mare căldură de cronicariul Miron Costin. Amîndoî au scris în jumătatea din urmă a vécului al XVII-lea. Miron Costin în Predoslovia la „Cartea pentru descălecatul dintăi“ scrie următoarele:

„Biruit-a gândul, să mă apuc de acosta osteneală, să scot lumii la vedere felul némului, din ce izvor și seminție sînt locnitorii țării nôtrec a Moldovei și a țării muntenesci... și a Românilor din țările unguresci, că tot un neam sînt, și o dată descălecați.“

Tröster încă ne-a scos lumii la vedere. Êta cuvîntul, pentru care s'au scris aceste rînduri.

acestor stări deplorabile ce face clerul nostru gr. cat.? Cum ne apărăm biserica, ai cărei servi sîntem, pe Archierei, cari ne sînt părinți sufletesci, pe poporul român, fiii nostri sufletesci, și pe noi înși-ne? Óre făcut-am ori facem ceva? Da, am făcut atîta, cât numai se pòte mai puțin, că la câte o lovitură mai palpabilă și mai durerosă ne-am plîns unul altuia fără a împărtăși această jalbă îndreptățită cu toți frații nostri de o lege și limbă. Nu am cutezat, să dăm expresie durerii cumplite, nu am cutezat, să pășim cu bărbăție și demnitate preoțescă în contra inamicilor nostri. Și pentru ce? Lucru ridicul! Pentru că ne-am temut, nu cum va să fim considerați și declarați de naționaliști răi! Cum? Până acolo am ajuns, căt dacă apăr biserica mea cea sfîntă și nepetată gr. cat., am încetat de a fi Român? Aș pis-muesc națiunea mea română, când apăr poporul în contra veninului mortifer întins prin atacurile scumpei lui religii? Aș dora nu aș mai puté fi considerat de fiu al scumpei mele națiuni române, dacă resping eu toată indignarea nenumăratele atacuri lipsite de onestitate? Cum? De când e monopolizat naționalismul, cine le-a dat patentă pe el inamicilor bisericii gr. cat.? Aș dora cine scie slobođi frase mai bombastice — fără fapte —, acela e Românul cel adevărat? „Sînt cetățan roman!“ a zis cu mândrie Apostolul némurilor. „Sînt fiu al națiuni române!“ zicem și noi clerul gr. cat., și conduși de adevărată iubire de neam o vom apăra în contra inamicilor esteri și interni, cari preste ruinele bisericii vor să ajungă la inima națiuni! — Așa stăm, acesta este adevărul! Să cumpețim bine lucrul, să cercetăm, că trebuie decî să facem noi clerul gr. cat. român în fața acestor stări ceva, și dacă da, ce și cum?

„Preoții cu crucea 'n frunte! Căci óstea e creștină!“ ne strigă poetul și prin această ne face atenți, că trebuie să apărăm poporul creștinesc în contra tuturor inamicilor. Ești soldat și ai jurat, că vei lupta pentru biserica ta, în a cărei serviciu te-ai angajat, că vei apăra fără temere și cu bărbăție în contra orî cărui inamic stindardul, pe care este zugrăvit cu litere neperitoare: „*Pentru Dumnezeu, patrie și națiune!*“ Voesci, să fii soldat bun, și dacă e lipsă, să sacrifici și viața-ți întru apărarea sfintei tale religii, ori voesci, să fii considerat de laș ca unul, carele nu are cutezanța, să-și împlinésca cea mai mare datorință, apărarea bisericii sale, și prin urmare să fii desprețuit de toți, chiar și de inimi?! Eū sînt convins, ba sînt pe deplin sigur, că clerul român gr. cat., — exemplarul iubirii de religie și națiune, falnicul anteluptător și apărător al drepturilor noastre religioase și naționale, — nu va hesita nici un moment, nici îl vor reține de la acțiune considerațiuni personale, zicem legăturii de rudenie ori de prietinie ori alte motive. Căci „cel ce iubesc pe tatăl său sau pe mamă-sa mai mult de cât pe mine,“ zice Răscumpărătorul, „nu este vrednic de mine; și cel ce iubesc pe fiul său sau pe fică-sa mai mult de cât pe mine, nu este vrednic de mine“ (Mat. 10, 37.) Ci din contră: „Tare cred eū, că nici mórtea, nici viața, nici āngerii, nici căpeteniile, nici puterile, nici cele ce sînt acum, nici cele viitoare, nici înălțimea, nici adāncul, nici ori ce altă făptură nu pòte să ne osebescă pe noi de la iubirea lui Dumnezeu, carea este în Christos

Isus Domnul nostru“ (Rom. 8, 38—39). Prin urmare nici un preot sub nici un pretext nu se pòte, nu-i este iertat, să se retragă de la apărarea bisericii sale. „De multe lucruri,“ zice înțeleptul Seneca, „nu îndrăznim, să ne apucăm, nu pentru aceea, că doră ar fi grele, ci pentru aceea sînt grele, pentru că nu cutezăm, să începem la ele“ (Ep. 104.). Și trebuie să pășim în luptă fără temere, fără considerațiuni laterale, neînfricați! Și dacă doră ne-am simți slabi, să ne aducem a minte de aceea, ce zice Goethe: „Nu am braț, nu am creri ca voi? Totuși am, ce e mai necesar, și această e: curajul și desprețuirea pericolului.“

Să pășim deci cu bărbăție și în grabă întru apărarea drepturilor noastre. „A sosit deja timpul, când după suportarea multor suferințe erupe din omul răbdătorii nu puternic: Destul a fost!“ (Shakespeare.) Dar cum să pășim, cum să apărăm biserica noastră gr. cat., instituțiunile ei sfinte, pe noi înși-ne și poporul de mórtea morală? Prin înființarea unui ziar bisericesc-politic de toate zilele și prin promovarea literaturii noastre bisericesc.

Când S. Francisc Sal. la anul 1599 a umblat prin Roma, Pontificele Clemente VIII l-a întreb at despre starea bisericii din Genf. Sfîntul episcop a răspuns acestea: „E foarte mare pericolul, Preafericite, din cauza lătirii repede a scrierilor edate de eretici; în contra acestui rău extraordinar de mare nici nu sciu alt mijloc, de cât ca în Thonnon sub patronajul Stului Scaun Apostolic să înființăm presă catolică. Atunci vom vedé! Cu arme mai bune putem păși pe arena de luptă și în speranța succesului sigur putem suscepe lupta cu inimiții nostri.“ Așa a și făcut, ér ostenelele aū adus fructe îmbelșugate (Lösung der für die Pastoral-Conferenzen d. Jahr. 1866. dem Linzer Diocesan—Clerus vorgelegten Fragen). Da, cu asemeni arme să pășim pe câmpul de bătălie, căci cine a vedut învingere eluptată cu arme neegale, mult mai slabe? Preafericitul Pontifice actual în enciclica adresată corului episcopese din Portugalia la 14 Sept. 1886 îndemnă pe episcopi: „Al treilea punct, căruia mare grije trebuie să-i aveți, este presa periodică și cea cotidiană. Să nu vă fie decî spre greutate cu toate puterile disponibile și cu toate ocasiunile a vesti și admonia, ca să puteți reține pe credincioși de la isvorul veninos al scrierilor antireligioase și imorale și să-i puteți conduce „la apele vindicătoare“. Ar fi de mare folos, dacă la solicitarea și sub conducerea vòstră s'ar eda foi, cari să contrabalanseze și slăbescă veninul întins din toate părțile, să apere virtutea și religiunea.“ Ér în timpul mai recent în instrucțiunea dto 28 Maiu 1896 adresată Înaltului Cor episcopese din regnul Ungariei zice: „E de folosul cel mai mare, dacă ținuturile singuratice își aū jurnalele sale catolice mai multe, de cum esistă până acum, și nu numai de cele unguresci, ci și de cele scrise în toate cele alalte limbi, cari se grăesc în ținuturile singuratice, și jurnalele acele să fie potrivite captului poporului.“ (Punct. XI.) Multe aș mai puté însira, tot atâtea îndemnuri, tot atâtea sentințe valorose și consilii binevoitoare, cari ne îndemnă, să înființăm un ziar cotidian catolic și în legătură cu acesta să promovăm literatura noastră bisericescă; mă rețin înse a le espune aci, ca nu cum va scumpii confrăți să se simtă vătējați, că cerc a-

îndupleca, să-și dea concursul la un lucru, despre a cărei necesitate fiesce care preot adevărat este deplin convins, ci să vedem, că posibilă este înființarea și susținerea unui ziar politic redactat în spirit religios și moral catolic?

Mijlocele necesare pentru susținerea unui ziar sînt duple: spirituale și materiale. Cele dintăiu se referesc la cuprinsul și valoarea internă, spirituală a foil, cele materiale la speșele împreunate cu redactarea și administrarea ei. Cu privire la cele dintăiu sînt sigur, că fóea nu va stagna. Căci să privim numai în jur de noi, să studiăm gradul de cultură al clerului nostru. Óre un cler, care absolvă academie, o școlă superióră, cler, care dispune de o cultură mai înaltă forțe frumoasă, să nu fie capabil a provedé o fóe cu scrieri bune? Avem preoți capacitați, cu cunoscințe vaste, cu sciință fundamentală, ba versați și în științele iuridice de o parte, ér de alta obiecte de discutat în abundență, cestiuni naționale vitale și bisericesci, tot atâtea puteri apte și materii bogate pentru articlii, cari forméză partea esențială a ziarului. Pentru scirile zilei sau noutăți ne putem îngriji tot insul, căci unde se întimplă ceva interesant sau estraordinar, ce să nu vină — de regulă — în primul loc la cunoscința preotului? Întimplări zilnice, adunări bisericesci și populare, debaterile și decisiunile acelor, mai virtos cari sînt de o însemnătate mai comună și se referesc la binele și înaintarea poporului român, tot atâtea materii interesante. Pentru foileton nu avem noi ore preoți literați, cari se ocupă cu beletristică și cari sînt capabili a distra pe cetitori și cu scrieri de acest soi? Ér pe lângă aceste cele mai bune dintre disertațiunile ținute cu ocasiunea sinódelor protopesci de sine se înțelege, că acele, cari sînt declarate de demne pentru publicare din partea conferinței tractuale, nu sînt aceste tot atâtea obiecte pentru foileton? De altă parte am mai avé dobînda morală, că disertantul și-ar pregăti și prelucra tema cu grije, după o pregătire mai lungă, seriósă și fundamentală, ér pe lângă această publicul estern încă ar fi părtaș plăcerii de a cunoșca câte o prelucrare bună a cutărei cestiuni bisericesci. Disertantul s'ar ambiționa și s'ar nisui cu toate puterile a scrie disertațiune bună, ca să fie distins cu o judecată cât mai bună a conferinței, ér altă urmare ar fi promovarea, — barēm în mic, — a literaturii bisericesci. Așa și cele alalte, firesce se recere cooperarea clerului, puțin lucru. Dar ore nu tot clerul provede și cele alalte ziare în cea mai mare parte cu cele spirituale necesare, nu clerul susține mai cu samă ziarele de azi atât spiritualmente cât și materialcesce? Acesta e cauza, pentru ce sînt eū atât de sigur despre înflorirea atărui ziar.

Să vedem acuma întrebarea mai grea, partea materială. Lucru natural, pentru aceea nu am nici amintit la început, un atare ziar nu ar puté fi altul de cât „Unirea“ de azi prefăcută în ziar cotidian cu centrul Blaș. Pentru aceea o amintesc această aci, căci lucrul se referesc la partea materială a ziarului. Anume ar fi de dorit, ca să apară în estensiunea și mărimea, ce o are azi, ca cetitorul să mai aibă ce ceti și să nu fie espus pericolului, că în 5—10 minute o va fi parcurs. Compunerea internă, rubricile, înmulțindu-i-se în mėsură mare materialul, pòte ar fi transformate, după cum adevă ar

aduce cu sine obiectele publicând, acesta înseamnă nu e lucru esențial. Vine întrebarea, că de unde și pe ce cale s'ar pute acoperi spesele împreunate cu administrarea și edarea ziarului? Nu știu, că ore dispune său ba „Unirea“ de un fond ore care, ceea ce ar ajuta mult, nici cunosc cu totă esactitatea împrejurările administrării, că ore aproximative barēm câte spese sînt de lipsă anual la susținerea foii, dar dacă totuși ar fi lipsă de un fond ore care, în cazul acela eu aș afla de bine, să se esmită acțiunii, zicem 1000 (o mie) în valoare nominală de 25 fl., ca și cei ce dispun de mijloce materiale mai nefavorabile, să pótă cumpăra. Așa s'ar aduna o sumă considerabilă de 25,000 fl., din carî să se depună cautiunea de lipsă pentru un ziar politic și cele alalte. Saū în cas de lipsă se pot esmite și 2000 de acții, căci din 1400—1500 de parochii plus tot atâtea filii, și din ele nu puține cu avere, 1400—1500 preoți numai s'ar afla cumpărători pentru 1000 saū 2000 de acții. Pre-nerați încă cred, să fie la 1000, — $\frac{2}{3}$ a clerului din întregă provința metropolitană, — și dacă prețul abonamentului ar fi 10—12 fl. pe an, — căci 80 cr. ori 1 fl. pe lună pótă solvi ori care preot. — étă că ar incurge anual 12,000 fl.

Apoi în fiesce care săptămână să apară un număr pentru popor, zicem cu prețul celor alalte foi de aceste, care e 2 fl., și dacă din cele 1000 de parochii din fiesce care își va procura barēm 1 individ, — acest minim ar fi neincunjurat de lipsă pentru fie care parochie în interesul binepriceput al progresului și cultivării poporului, — ar mai incurge 2000 fl. Decî ar fi de tot un venit anual de 12—14,000 fl.

Étă în liniamente generale un plan referitor la redactarea, administrarea și susținerea internă spirituală, și esternă materială a unui ziar cotidian politic-bisericesc. Îl supun cu totă plăcerea judecării Onoraților Dni confrați rugându-i în interesul sfintei noastre biserici, în al nostru și al poporului credincios, să discutăm cestiunea, să-și dea părerile obiective, saū eventual să aflăm altă modalitate, cu ajutorul căreia să se pótă satisface dorinței ardente a atâtor iubitori de biserică și neam.

Să luăm în considerare și să ne tragem bine sama cu datorințele grele și sublime ale oficiului nostru, cu responsabilitatea grea, ce o avem în conducerea poporului credincios. „Păstoriul cel bun sufletul său își pune pentru oi“ (Ioan 10, 11.), „eră năimitul fuge, că năimit este și nu este lui grije de oi“ (Ib. 10, 13.). Să cugetăm cu totă serioșitatea, să cumpenim cu gravitate, că avem să ajungem o dată înaintea Judecătorului înfricoșat, și va fi val aceluia, cătră care va zice Domnul: „Étă laptele-l măucați și cu lăna vă îmbrăcați și ce e gras junghiați și oile mele nu le pasceți; pe cea debilă nu o ați întărit, și pe cea bolnavă nu o ați vindecat, și pe cea sdruncinată nu o ați legat, și pe cea rătăcită nu o ați înturnat, și pe cea perită nu o ați căutat, și pe cea tare o ați asuprit cu osteneală; și saū risipit oile mele și s'aū făcut mâncare fierelor țarinei“ (Ezech. 34, 3—5). „Pentru aceea aceste zice Domnul asupra celor ce pasc poporul meu: Voi ați risipit oile mele și le-ați scos a față și nu le-ați cercetat pe ele, étă eu voi răbuna asupra vóstră după meșteșugirile vóstre cele rele“ (Ierem. 23, 2).

Abia 3 $\frac{1}{2}$ ani ne mai despart de acel moment plin de bucurie, când vom avé să serbăm aniversara de 200 de ani a unirii noastre cu mama Biserica catolică. Ore fire-ar o serbare mai demnă, nu act mai înălțător de inimă, de cât că am serba această aniversară cu înființarea unui ziar catolic? Să ne reamintim iubirea de adevér a strămoșilor nostri, carî „judecând schimbarea acestei lumi înșelătoare“, cum cetim în actul de unire, „și nestarea și neperirea sufletelor, căruia în măsură mai mare trebuie a fi de cât tóte“, s'aū întors în sinul Maicei scumpe; să ne aducem a minte, că sîntem aleșii lui Dumnezeu, servii altariului și ne incumbe datorința a fi devotați și neînfricați luptători și apărători ai bisericii noastre și ai instituțiilor ei celor sfinte. păstori și părinți adeverați ai poporului nóu concredut. Și nimic să nu ne rețină, nimic să nu ne impedeze întru apărarea drepturilor bisericii și ale noastre. Atunci ne vom implini datorința cu scumpătate, atunci putem fi siguri, că „biserică va rămâne în integritatea ei veche“, ér poporul va fi apărat în contra veninului întins de unii inimiți.

În sfârșit încă una. Am scris aceste tóte, nu ca să pot zice, că „dixi et salvavi animam meam“, adevă că prin aceste am satisfăcut datorinței mele, nici condus de considerațiunii laterale, fie ură, pismă saū alte de aceste, ori dóră vinare de interes, nici ca să sémén discordie între frați, căci în destul sîntem azi prigoniți din tóte pățile, ci numai și numai din iubire curată cătră scumpa mea biserică, a cărei serv sînt. Prin această înse nimeni nu e îndreptățit, să aplice proverbiul: „Qui s'escuse, s'acuse.“ Căci numai pentru aceea am aflat de consult, să adaug aceste câte va cuvinte, ca și cei alalti confrați fără privire la persoană, singur numai de momentositatea cauzei sfinte conduși și cu obiectivitate și iubire să discutăm cauza, să nu o lăsăm la o parte dându-o uitării vecinice, căci ne va duré rău în fine. Scopul e sfînt, mijlocele sfinte, și nici ajutorul lui Dumnezeu nu va lipsi.

Măgurénul.

În préjma alegerilor.

Din Banat în 14 Octobrie 1896.

A ajuns lumina la degete, ne arde, sîntem în préjma alegerilor.

O, — întru adevér trebuie să esclăm din peptu-mî plin de amărăciune, — ore când vom ajunge timpul, ca acest drept cardinal și sfînt să ne afle pe toți Români la locul său, pe toți solidari, pe toți în luptă pentru ajungerea unia și aceluia-și scop, pe toți de a precepe acest drept?!

Bine observă „Unirea“ în numărul 41. Conducătorii nostri politici au decretat pasivitatea, dar cine să organizeze această pasivitate? Preoțimea și învățătorimea și alți fruntași, se va răspunde. Ei bine, aci am să zic un cuvîntel.

Preoțimea cu puțină excepțiune este la culmea chemării și prin strădanie și zel neobosit în unele locuri a și organizat această pasivitate așa, în cât pe acolo și impune. Dar ce folos față de întregul?

În cele mai multe locuri, de și preotul și învățătorul sînt la locul lor, dar pe poporul deja corupt, ademenit, — unde de la fibirău până la haiduc, ziua nóptea cutrieră satele pe la alegători, — nu-l poți disciplina, și el merge cu dróea la urnă. În atare cas preotul din partea organelor statului este timbrat de „dacoromân“, de „agitator“, de „résvrătitoriu“ și mai știu ce, ba pótă că și simte mai târziu consecuențele, ér din partea

presei este timbrat de om slab, că nu și-a știut conduce turma și nu o a știut disciplina.

În alte locuri preoțimea va cugeta pótă: Noi tot nu vom pótă salva cauza. Și pótă că ici colé li-se promite ori pótă că li-se și esoperéză câte ceva și li-se împlinește oșă-care cerere, li-se scot ochii cu ceva, ori în folosul propriu ori în al parochiei ori în al poporenilor, și apoi tiptil printre alți alegători, — îndemnându-i pótă și pe alții, — se due la urnă.

Puțin vor fi de aceia, carî nu singur din motivul, că nu voesc, să se strice cu „domni“, ori pótă nu diu interese proprii mărșave, cu fruntea ridicată și cu consciința liniștită se due la urnă. Și în urmă pótă că vor fi și unii indiferenți, nici în cóce nici în colo. Las să judece lumea și pe unii și pe alții, dar în praxă e așa.

Întru adevér un model de pasivitate, lucră fiesce carele de capul său.

Noi cu o ast fel de pasivitate nu ajutam și nu impunem. De cât o așa pasivitate, mai bine fără ea.

Credeți-ne, Prea Onorați conducători politici ai nostri, că între ast fel de împrejurări nu cetim cu plăcere și nu așteptăm curioși răspunsul unia ori altuia din certele Vóstre. Noi, după cum zice Românul, „frunză verde, bat'o bruma, a trecut risul și gluma“, am aștepta alt ceva acuma.

Va trebui să esclăm și noi: „Quo usque tandem?“ Până când va trebui să ascultăm tot certe? Credeți-ne, că este în detrimentul nostru.

Aflați, pentru Dumnezeu, un mijloc de a pune capet certelor, și de la culmea chemării vóstre unul ca toți și toți ca unul dați-ne directivă, dați-ne inviațiunile de lipsă, și unde e lipsă, tot spriginul moral.

Trece „Mileniul“, trec alegerile, și voi tot în certe!

Le zic acestea nu cu rea intențiune, nici cu ceva scop pervers, ci le zic din inimă curată și în speranța, că vor afla resunet.

X.

Convocare.

Stând în fața alegerilor dietale, basat pe §-ul 104 al legii electorale, prin această convoc conferența electorală generală a alegătorilor dietali români din Transilvania și Ungaria, aderenți ai programului stabilit în conferența generală ținută în Sibiu la anul 1881, — pe 24 Octomvrie st. n. a. c. la 10 ore a. m. aici în Sibiu.

La această conferență generală sînt invitați toți bărbații de încredere designați de cătră cercurile electorale.

Sibiu, 15 Octomvrie n. 1896.

Dr. Ioan Rațiú.

Noutăți.

Împăcarea comitetului național. Pentru aplanarea diferințelor ivite în sinul comitetului partidului național român comitetul a emis la 15 Oct. 1896 un juriú compus din dni D. Vajda, Al. Filip, Petru Truța și Dr. T. Mihali, căruia i-a succes, să aplaneze diferințele. Dr. Lucaciú a declarat, că în cestia națională nu esistă nici o diferință principială între el și Dr. Raț. Fie care regretă vătămările împrumutate, ce și-le-aū făcut prin ziare.

Convocare. Sîntem recercați din partea comitetului clubului de până acum al alegătorilor români din cercurile electorale Bălăușeriú și D. Săn-Martin, să dăm de scire alegătorilor români din cecreurile acestea, ca în 21 a. c. la 10 ore a. m. să se adune în D. Săn-Martin în „Otelul național“ pentru a reorganisa clubul și pentru a alege delegați pentru conferența din 24 a. c.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericilor grecesci.

(Continuare.)

Efectul jertfelor L. V.

Despre efectele jertfelor L. V. s'au ivit mai multe păreri, de ore ce însă-și s. Scriptură se exprimă despre ele cu cuvinte de acelea, cari la părere de multe ori își contrazic. Sînt unii, cari pun jertfele L. V. pe o tréptă cu sacramentele L. N., pentru că în Lev. 17, 11 zice însu-și Dumnezeu: „Sufletul fiesce cărui trup sângele lui este, și eu l-am dat vouă pe altariu, ca să vă curățiți sufletele vóstre, că sângele aceluia va face curățenie pentru suflet.“ De altă parte sînt alții, cari négă ori ce efect moral al jertfelor L. V. S. Paul scrie adecă Îudeisanților despre jertfele acestea la Gal. 4, 9: „Erau acum după ce ați cunoscut pe Dumnezeu, și mai ales fiind cunoscuți de Dumnezeu, cum vă întorceți éra la cele slabe și sêrace stichil, cărora éra de nou veți să le serviți?“ Éra la Evr. 10, 4 scrie acela-și Apostol: „Că nu pôte sângele taurilor și al țapilor să erte păcatele.“ Ba chiar și în cărțile L. V. găsim cuvinte de acestea. Așa cetim în ps. 39, 9: „Jertfa și prinosul n'ai voit, arderile de tot și pentru păcat n'ai căutat.“ În ps. 50, 17: „Că de ai fi voit jertfă, ași fi dat: arderile de tot nu le vei binevoi. Jertfă lui Dumnezeu spirit înfrânt, inimă înfrântă și umilită Dumnezeu nu va urgisi.“

Acestea și alte cuvinte de ale s. Scripturii, de și se par a-și contrazice, totuși cuprind tóte adevêrul. La s. Toma S. I. II. qu. 101. a. 2 și I. II. qu. 102. a. 2. aflăm următorul principiu: „Sacrificia offerebantur tum ad excludendam idololatriam, tum ad significandum debitum ordinem mentis humanae in Deum, tum etiam ad figurandum mysterium redemptionis per Christum. — Sic igitur rationes praeceptorum caeremonialium veteris legis dupliciter accipi possunt: uno modo ex ratione cultus divini, qui erat pro tempore illo observandus: et rationes istae sunt literales, sive pertinent ad vitandum idololatriae cultum, sive ad rememoranda aliqua Dei beneficia, sive ad insinuandam excellentiam divinam, vel etiam ad designandam dispositionem mentis, quae tunc requirebatur in colentibus Deum. Alio modo possunt eorum rationes assignari, secundum quod ordinantur ad figurandum Christum: et sic habent rationes figurales et mysticas, sive accipiuntur ex ipso Christo et Ecclesia, quod pertinet ad allegoriam; sive ad mores populi christiani, quod pertinet ad moralitatem; sive ad statum futurae gloriae, prout in eam introducimur per Christum, quod pertinet ad anagogiam.“ Deosebim deci o putere întreită a jertfelor L. V. și anume:

1. *Puterea sacramentală.* Asemenea sacramentelor L. N., așa dară ex opere operato, produceau jertfele acestea „curăția trupului“, pe cum zice s. Paul la Evr. 9, 13, adecă o dreptate legală în privința teocratică-civilă. În multe dispoziții de ale legii nu se are nici de cum în vedere efectul moral al călcării de lege, adecă păcatul și efectul, ce-l produce păcatul în suflet, ci se are în vedere singur numai raportul extern al individului față cu comunitatea teocratică. Călcarea legii în unele casuri avea de urmare parțială ori totală eschidere din poporul cel ales. Când ore cine ajungea în starea de necurăție levitică, el se opria de la adunările religioase, de la jertfe, de la pranzurile sacrificiale și de la alte lucruri liturgice și așa dară era lipsit de nisce drepturi momentóse, cari le avea fiesce care membru al comunității teocratice. Dacă omul acesta aducea acum jertfa aceea pentru păcat, carea o pretindea legea în cazul lui, atunci el înaintea comunității ipso facto trecea de curățit și desvinovătit și era éráși repus în tóte drepturile sale teocratice. Așa învață și s. Toma, când scrie în S. I. II. qu. 107. a. 2: „Erat in veteris lege aliqua immunditia corporalis, quae tollebat idoneitatem ad cultum divinum. Ab hac igitur immunditia caeremoniae veteris legis habebant virtutem emundandi, quia huiusmodi caeremoniae erant quaedam remedia adhibita ex ordinatione legis ad tollendas praedictas immunditias ex statuto legis inducta.“ În lumina acestei învățături au să se esplice deci unele texturi de ale s. Scripturii, cari grăesc simplaminte despre o desvinovățire, carea o producea jertfa îndată. Legile de felul acesta au să se estimeze din punct de vedere pedagogic și avea scopul de a deprinde pe Israiliți întru a asculta de lege și de a le aduce neîncetat a minte de starea lor cea păcătóasă.

2. *Puterea simbolică.* Nu darurile, cele ce se aduceau întru

jertfă, erau prețioase și bineprimite lui Dumnezeu, căci doră întreg pămîntul este al lui, ci sufletul darului material era sentimentul acela, cu care omul însoția jertfa sa. Plăcute lui Dumnezeu erau sentimentele interne, virtuțile religioase, cari se exprimau prin jertfele acelea. Plăcută lui Dumnezeu era recunoșcerea maiestății lui celei absolute, așa dară credința și adorarea, mai de parte mai ales în jertfele de pace exprimarea încrederii depline, așa dară deprinderea sperării, și în sfârșit éráși mai ales în jertfele de pace deprinderea recunoștinței și bucuria de Dumnezeu și de legătura lui. În tóte jertfele se exprima mai de parte și convingerea despre aceea, că omul e păcătós și merită mórtea. Jertfele erau așa dară o întrupare a rugăciunii, de ori ce fel să fie fost acesta. Darurile externe serviau deci spre a exprima și a nutri sentimentul intern, erau un simbol al acestui sentiment. În lumina acestei învățături au deci să se esplice tóte acelea cuvinte ale s. Scripturii, în cari se vorbesc cu ore care dispreț despre jertfele L. V. Învățătura acesta o exprimă forte bine ps. 50, 17: „Că de ai fi voit jertfă, a-și fi dat: arderile de tot nu le vei binevoi. Jertfă lui Dumnezeu spirit înfrânt, inimă înfrântă și umilită Dumnezeu nu va urgisi.“ La cuvintele acestea se provocă și s. Toma, când scrie în II. II. qu. 85. a. 2: „Significat sacrificium, quod offertur, exterius spirituale sacrificium, quo anima se ipsam offert Deo, secundum illud „sacrificium Deo spiritus contribulatus“. — In oblatione sacrificii non pensatur pretium occisi pecoris, sed significatio, qua hoc fit in honorem rectoris totius universi.“

Dară pe lângă tótă valórea acesta simbolică atât de mare a jertfelor din L. V. încă tot li-se pôte repeți sentința aceea aspră a Apostolului, că „nu pôte sângele taurilor și al țapilor să erte păcatele“. Puterea desvinovățitoare a acestor jertfe încă nu am considerat-o, érá după căderea omului valórea jertfei atirna mai ales de la puterea acesta, căci fără de ea jertfa nu-i era omului aprópe de nici un folos. Cel ce jertfia, acela s'a prezentat ca păcătós înaintea lui Dumnezeu, a mărturisit și aceea, că el este vrednic, să móră, și mărturisirea acesta a întrupat-o așa, că în locul său a ucis o viață nevinovată. Înse chiar de aceea întregă acțiunea sacrificială nu trecea marginile unei acțiuni de valóre simbolică, dacă considerăm jertfa ca acțiune în sine absolută, érá nu o considerăm în legătură cu jertfa aceea centrală, carea avea să o aducă Christos în plinirea timpului. Înse legătura acesta esista, de ore ce jertfele L. V. erau nu numai nisce acțiuni simbolice, ci și nisce tipuri sau prefigurări de ale jertfei lui Christos. Avem deci să considerăm în jertfele L. V. și

3. *puterea tipică.* Nu suferă îndoelă, că de grația justificătoare a lui Dumnezeu au avut parte mulți drepti și mai înainte de Christos. Să ne aducem a minte numai de Avel, Lamec, Noe, Avraam, Moisi, Samuil, David, de profeți și de alți drepti, despre cari însă-și s. Scriptură ne mărturisesc de repetite ori, că ei au fost drepti și plăcuți lui Dumnezeu. Tot asemenea este cert, că s. Scriptură a L. V. nu mărginesc conceptul desvinovățirii ómenilor singur numai la curățenia externă levitică sau legală, nici numai la partea negativă a justificării, adecă la ștergerea păcatului, ci ea cunoșce și partea pozitivă a justificării, adecă delaturarea disgrăției dumnezeesci și înlocuirea ei cu bunăplăcerea dumnezeescă, sau pe scurt ea cunoșce și sfințirea sufletului. Dară tótă grația justificătoare, carea s'a împărțit ómenilor pe timpul L. V., a fost fructul jertfei sângeróse a lui Christos. Jertfa acesta și-a manifestat adecă efectul său justificătoriu cu mult înainte de sevârșirea sa, ba deja și în raiu în dată după căderea strămoșilor nostri și după rostirea osindei lor. Înse pentru ca omul să se fie putut face părtaș al acestui efect, ce l-a avut jertfa lui Christos, a fost de lipsă, să se realizeze pe ore care cale o legătură, un contact al omului din L. V. cu Christos. Spre a realiza acest contact a instituit Dumnezeu însu-și jertfele L. V. ca nisce tipuri sau prefigurări de ale jertfei lui Christos, ca ast fel să reproducă și să înfățișeze ore cum jertfa acesta deja pe timpul L. V. Cel ce aducea deci jertfa L. V., acela punea animalul cel nevinovat în locul său, ca să încarce pe el vina și pedépsa sa, și ca în jertfirea cea sângeróasă să se espieze vina acesta; érá acest act în urma urmelor se referia numai la jertfa cea sângeróasă a lui Christos de pe cruce, de ore ce prin jertfa cea sângeróasă a animalului se prefigura și ore cum se representa mai înainte jertfa aceea, care avea să se sevârșescă pe lemnul crucii. Adevêrat că partea cea mai mare a poporului nu avea priceperea acestei însemnări

tipice a jertfelor; dar după cum învață s. Augustin, nu ni-se concede de loc, să ne îndoim despre aceea, că patriarhii și profeții au avut parte de priviri de aceea mai adânci în viitoriul cel depărtat, ba privirea acésta s'a conces chiar și mulțimii poporului, după ce în profețiile lui Isaie s'a delinat idea satisfacției prin locuințorii, aceea idee, carea avea să o realizeze Mesia. Delinearea aceea o găsim la Isaie mai ales în 53, 1, unde zice profetul: „Dómne, cine a cređut auđului nostru, și brațul Domnului cui s'a descoperit? Vestit-am ca un prunc înaintea lui, și ca o rădăcină în pământ insetat: nu are chip el, nici mărire, și i-am văđut pe el, și nu avea chip, nici frumșetă. Ci chipul lui necinstit și mai sfârșit de cât al fiilor omenesci, om, ce era într' bătăe, și sciind răbda durere, că s'a schimbat fața lui, defăimat a fost și nesocotit. Acesta păcatele noastre le pórta și pentru noi răbda durere, și noi am gândit, că de la Dumnezeu este el într' durere, într' durere și în necas. Érá el s'a rănit pentru păcatele noastre și a pătimit pentru fărădelegile noastre, certarea împăcării noastre pe dinsul, și cu rana lui noi toți ne-am vindecat. Toți ca nisce oi am rătăcit, fiesce carele din calea sa s'a abătut, și Domnul l-a dat pe el pentru păcatele noastre. Și el pentru ce s'a chinuit, nu și-a deschis gura sa: ca o óe la junghiare s'a adus, și ca un miel fără de glas înaintea celui ce-l tunde, așa nu-și deschide gura sa. Întru smerenie judecata lui s'a ridicat, și némul lui cine-l va spune? Că s'a luat de pe pământ viața lui, pentru fărădelegile poporului meu s'a adus la mórte. Și voiți da pe cei răi în locul îngropării lui, și pe cei bogați în locul morții lui, că fărădelege nu a făcut, nici s'a aflat violenție în gura lui. Și Domnul va să-l curățe pe el de rane, de veți da pentru păcat, sufletul vostru va vedé semînță îndelungată.“ Mai ales acestea sînt cuvintele lui Isaie, pe cari le-a avut în vedere s. Ieronim, când a scris despre acest profet mare: „Non tam propheta dicendus est, quam Evangelista; ita enim universa Christi ecclesiaeque mysteria ad liquidum persecutus est, ut non putes eum de futuris vaticinari, sed de praeteritis historiam texere.“ Dară chiar și dacá Israiliții nu ar fi avut cunoștință despre jertfa cea pentru noi, carea avea Mesia să o sevârșească, chiar și atunci putem zice, cu cunoștința acésta nici nu le era de lipsă. Spre a se produce acel contact cu jertfa lui Christos prin mijlocirea jertfelor prefigurative, din partea jertfitorilor era de ajuns, ca ei să nutrească credința și sperarea într' Răscumpărătorul, carele avea să vină pentru a împlini toate promisiunile cele pline de grație ale L. V. Cu credința și sperarea într' Răscumpărătorul avea jertfitorul să împreune numai sentimentul acela intern de jertfă, avea mai ales să deștepte într' sine pocăința și să nutrească într' sine convingerea, că el ar fi vrednic, să rabde mórtea pentru vina aceea, ce o încarcă acum pe ani-

malul de jertfă. În acest chip se producea contactul și legătura între jertfa acésta și între cea a lui Christos, și grația justificătoare, când se conferia ómenilor pe timpul L. V., aproape în toate casurile se va fi dat prin mijlocirea jertfelor referite la jertfa lui Christos. Dară mijlocul grației în casurile acestea firesce că nu era însă-și jertfa esternă, ci sentimentele interne ale jertfitorului, credința, sperarea, pocăința lui. Cu toate acestea și jertfele esterne încă aveaü parte în mijlocirea acelei grații, căci ele erau expresia acestor virtuți și dispuneaü deci pe ómeni la primirea justificării. Jertfele nu lucrau deci ex opere operato, pe cum lucră sacramentele L. N., ci grația se conferia ex opere operantis. Iertarea păcatelor și sfințirea nu erau legate de actul jertfei, căci acesta după învătătura s. Paul nu avea puterea de a produce curățenia internă. Grația justificătoare nu era legată de actul jertfei, căci acest act era numai o îndrumare la jertfa lui Christos. În L. V. nu erau mijloce sacramentale sigure pentru împărțășirea grației, nu existau canale de ale grației, ci Dumnezeu vërta nemijlocit în sufletul jertfitorului grația cu ocaziunea jertfei, dară nu tot de una, ci numai atunci, când jertfitorul avea dispoziția recerută spre acest scop, și acésta o făcea Dumnezeu avënd în vedere jertfa lui Christos, carea era reprezentată prin jertfa cea de față. Grația justificătoare Dumnezeu putea să o conferescă și fără de jertfă și numai pentru sentimentele interne ale credinței, sperării și pocăinței, pe cum a făcut Dumnezeu p. es. cu împăratul David iertându-i păcatul preacurviei, în dată ce păcătosul împărat și-a mărturisit păcatul într' pocăință. Și apoi grația justificătoare după mórtea justificatului încă nu putea să se desvólte în dată într' glorie cerescă, până când porțile cerului nu au fost deschise prin jertfa nu prefigurativă, ci reală a lui Christos. Celea ce am spus aci, le învață și s. Toma scriind în I. II. qu. 103. a. 2: „Ab imunditia culpa, non habebant caeremoniae et sacrificia veteris legis virtutem expiandi, et hoc ideo, quia expiatio a peccatis nunquam fieri potuit, nisi per Christum, qui tollit peccata mundi. Et quia mysterium incarnationis et passionis Christi nondum erat realiter peractum, veteris legis caeremoniae non poterant in se continere realiter virtutem profluentem a Christo incarnato et passo, sicut continent sacramenta novae legis, et ideo non poterant a peccato mundare. — Poterat autem mens fidelium tempore legis per fidem coniungi Christo incarnato et passo, et ita ex fide Christi iustificabantur, cuius fidei quaedam protestatio erat huiusmodi caeremoniarum observatio, in quantum erant figura Christi. Et ideo pro peccatis offerebantur sacrificia quaedam in vetere lege, non quia ipsa sacrificia a peccato emundarent, sed quia erant quaedam protestationes fidei, quae a peccato mundabat.“

(Va urma.)

Ben Hur

saü

Zilele lui Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

V.

O femeie din Israil.

Tinérul Israilit istorisi acum conversarea, ce o avuse cu Messala, și spuse mai cu de-amănuntul espreșiile de dispreț, pe cari Romanul le făcuse despre Iudei, despre obiceiurile lor și despre strîmta lor sferă de activitate.

Mamă-sa se temea, să-l întrerumpă, căci ea acam văđu limpede, cum veniseră toate. Iuda se dusesse în palatul de pe piață, dorul de a revedé pe soțul jocurilor din copilărie îl mănase acolo. El sperase a-l regăsi așa, pe cum l-a fost lăsat, când și-au fost luat rămas bun de la olaltă. În locul unui prunc îl întâmpină un bărbat, și acesta în loc să ridă, în loc să-și aducă a minte de jocurile din trecut, privise firm în viitoriü, grăise despre gloria, ce putea să se dobîndescă, și despre bogății și putere. Fără ca să se fie simțit consciü de efectul acelor cuvinte, se duse cel alalt, vătémät în mândria sa, dar cuprins de o ambiție firescă. Ér ea,

jalusa mamă, o vedea acésta, și fiind că nu scia, în ce direcție se va desvólta lucrul, se trezi într'nsa Israilitena. Ce ar fi, dacá cugetele acestea l-ar abate de la credința părinților? În ochii ei acésta era nefericirea cea mai grozavă, mai grozavă de cât ori ce altă nefericire. Ea vedea numai o singură cale, pe care putea cerca, să întimpine nefericirea, și ea luă asupra-și a o face acésta cu atotputința iubirii sale, cu acea forță sfîntă de a convinge, care a dat-o mamei firea, cât cuvintele ei dovedeau chiar energie bărbătescă și a dese ori respiraü foc poetic.

„N'a fost nici o dată nici un popor,“ începu ea, „care să nu se fie privit cel puțin egal cu cele alalte popóre, nici o națiune, fiul meu, care să nu fie cređut, că ea e cea mai precelentă. Dacá Romanul privesce preste umér la Israil și ride de el, atunci repetese numai nebunia Egiptenului, Asirenului și Macedonénului. Și fiind că disprețul e îndreptat împotriva lui Dumnezeu, rezultatul va fi acela-și.“

Glasul ei dobîndia tărie.

„Nu este lege, carea să hotărêscă ordinea de superioritate a națiunilor; pentru aceea e lucru deșert a o pretinde și fără de folos a se certa pentru ea. Un popor se înalță, își împlinesce cursul și móre, sau

prin sine însu-și sau sub mâna altui popor, care în locul lui ocupă puterea, pășesce în locul lui și serie alte nume pe monumentele sale. Asta e, ceea ce numim istorie. Dacá ași fi chemată, să caracterizez pe Dumnezeu și pe om în chipul cel mai simplu, atunci ași face o linie óblă și un cerc. Și despre linie a-și zice: „Asta e Dumnezeu; căci el singur se mișcă înainte vecinic în linie dréptă!“ ér despre cerc ași zice: „Asta e omul, — și așa e progresarea lui.“ Nu voiți, să zic, că în cursul națiunilor nu este deosebire. Nu sînt nici două popóre, cari să fie de tot egale. Dar deosebirea dintre ele nu stă, pe cum zic unii, în estensiunea cercului, pe care-l fac, ori în petecul de pământ, pe care-l acoper, ci în sfera, în care se întîmplă cursul lor, și mai pe sus de toate popórele e acela, care e mai aproape de Dumnezeu.

„Dacă m'ași opri aci, fiul meu, asta ar însemna, că las firul din mână acolo, unde am început. Să mergem mai de parte. Pentru a măsura cercul, pe care-l face fie care popor în cursul său, sînt anumite semne. Să asemnãm de pe semnele acestea pe Evreul cu Romaaul.

„Cel mai simplu dintre toate semnele e viața zilnică a poporului. În privința asta

voiu să zic numai, că Israil din când în când și-a uitat de Dumnezeu, pe când Romanul nici o dată nu l-a cunoscut. Pentru aceea asemănarea aci e de tot imposibilă.

„Prietenul tău, — ori fostul tău prieten, — a afirmat, de cum va te-am priceput bine, că noi n'am avut poeți, artiști și eroi, — cu alte cuvinte, că n'am avut bărbați mari. Asta e semnul cel mai de aproape, cel mai sigur. Apretiarea dréptă a acestei aserțiunii pretinde în dată la început o esplicare. Bărbat mare, fétul meu, e acela, care cu viața sa dovedește, că el de nu cum va e chemat, totuși e învrednicit de Dumnezeu. Un Vavilonean a fost ales, ca să pedepsească pe părinții nostri apostafi și să-i ducă în prinsóre; un Pers a fost chemat, ca să reducă pe fiii lor în țara cea sfântă; mai mare înse de cât ori care din aceștia a fost Macedonénul acela, prin care s'a răsbunat pustiirea Iudeei și dărâmarea templului. Prezelința deosebită a acestor bărbați a fost, că pe ei i-a ales Domnul, pe fiesce care spre câte un scop dumnezeesc, și într'aceea împrejurarea, că ei au fost păgâni, n'a fost în stare, să le scărăscă gloria. Împrejurarea asta să n'o perđi din vedere, fiul meu, în vreme ce e voiđ continua.

„E stăpănitóre părerea, că măiestria strategică e ocupația cea mai nobilă a bărbatului, că glorie adevărată se pôte găsi numai pe câmpul de răboi. Să nu te înșele aceea, că lumea și-a însușit părerea asta. Noi venerăm ore ce ca ființă supremă, asta e o lege, care va esista, până când vor fi lucruri de aceea, cari noi nu le putem pricepe. Rugăciunea barbarului e espresia fricei de putere, sigur o proprietate dumnezească, carea e el capabil, să o pricepă. De aceea crede el în eroi. Ce e Joe altul de cât un erou roman? Gloria Elinilor provine de acolo, că ei dintre toate popórele păgâne au fost cei dintâi, cari au aședat spiritul mai pe sus de putere. În Atena onorau pe orator și pe filosof mai mult de cât pe ostaș. Luptaciul de pe car și sprintenul alergători sunt încă și acum eroii arenei; dar dafinul nemuritori se rezervă celui mai plăcut dintre cântăreți. Șapte cetăți s'au luptat pentru gloria de a trece de cetatea natală a unui poet. Dar ore Elinul a fost cel dintâi, care a învins vechea credință barbară și mintea rece? Nu. Fiul meu! gloria acesta e a noastră. În locul brutalității sëlbatice părinții nostri au aședat idea lui Dumnezeu, și în rugăciunile noastre frica a cedat locul său Osanei și psalmilor. Ast fel Evreni și Elinul ar fi condus întrégă omenimea înainte și spre înălțimi. Dar vai! pentru guvernarea lumii regele e o condiție vecnică. De aceea Romanul a aședat pe tron pe Cesarul său preste spirit și preste Dumnezeu, și în acest Cesar roman se intrupază întrégă puterea palpabilă, dispăre ori ce altă mărime.

„Domnia Elinilor a fost epoca de înflorire a geniului. Ce cetă de eugetători a născut spiritul împreună cu libertatea, de care avuse el parte pe atunci? Pe toate terenele poporului Elinilor era cel dintâi, și deplinirea lui era așa de necondiționată, așa de universală, cât chiar și Romanul a trebuit să-l imiteze în toate, a fară de arta strategică. Un Elin trece acum de model al oratorilor în for; în fiesce care cântare romană vei simți ritmul Elinului; când un Roman

își deschide gura sa, pentru ca să grăescă despre morală, despre filosofie ori despre tainele naturii, el împrumută aserțiile sale de la o școlă elină, de cum va nu e chiar învătăcelul acelei școli. În nimic, — și asta o repet, — în nimic a fară de arta strategică nu are Romanul drept la gloria originalității. Jocurile și teatrele lor sînt invenții eline, ele sînt numai mai crudele și mai sëlbatice, pentru ca să potolască setea de sânge a plebei romane. Religia lor, dacă se pôte grăi despre o atare religie, e o mestecătură compusă din credințele tuturor celor alalte popóre; zeitățile lor cele mai cu vađa, — până și Marte și Joe cel așa de sərbătorit chiar din cauza acesta, — își au originea din Olimpul Elinilor. Resultatul e deci, fiul meu, că din toate popórele lumii numai Israilul nostru dispută poporului elin dreptul la superioritate, numai Israilul nostru pôte să se lupte cu poporul elin pentru finicul geniului original și adevărat.

„Față cu precelințele altor popóre egoismul Romanului e orb, — nestrăbătut ca platoșa de pe peptul lui. O, tálharii fără-delege! Sub pașul picioarelor lor se cutrămură pămîntul ca o arie bătută de imblăcii. Și dimpreună cu popórele cele alalte, — o, că trebuie să ți-o spun, fiul meu! — am căđut și noi! Oficiile noastre cele mai înalte, cele mai sfinte sînt în mâna lor, și sfârșitul tuturor acestora nici un om nu pôte să-l spună. Dar asta una o știu, — ei umillescă Îndea, sdrobescă-o, pe cum se sdrobesc o mandulă sub ciocan, tragă Ierusalimul în pulvere, uleul și flórea țării, — și totuși gloria bărbaților lui Israil va rămâne un luminătoriu pe ceri, înălțat și de parte preste toate sferile, căci istoria lui Israil e istoria lui Dumnezeu, care a scris prin mâinile lor și a grăit prin limbile lor și a fost însuși de față la tot binele, chiar și la cel mai mic, care a locuit în mijlocul lor și a petrecut ca legislator pe Sinai, ca povățuitoriu în pustie, ca beliduce în răboi, ca împérat și domnitoriu. El s'a pogorit érá și érá din cortul său cel ceresc la poporul nostru în strălucire și a grăit ca un om cătră ómeni, le-a arétat calea spre fericire, l-a învățat, cum să trăiescă, și le-a dat promisiuni, le-a promis scutul său cel atotputernic în legătură, cari s'au întărit cu jurămint pe vecie. O, fiul meu! să fie ore cu putință, ca aceia, cu cari a euminecat Iehovah în acest chip, să nu-și fie însușit nimica de la el? Să fie ore cu putință, ca în viața și activitatea lor însușirile omenesci comune să nu fie în un anumit grad înrîurite de cele dumnezeesci, să nu fie ore cum îndumnezeite? Să fie ore cu putință, ca geniul lor, chiar și în decursul vécurilor — să nu fie păstrat în câte ceva chipul cel ceresc?“

Cată va vreme șueratul ventrailului era singurul sunet, care se audia în chiliuță.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut și se află de vîndare la tipografia seminarială:

Elemente de Algebră

pentru clasa IV, V, VI, VII și VIII gimnasială de Emiliu Vicî profesor gimnasial.

Manual aprobat din partea Esc. Sale

Ministrului r. u. de culte și instr. publică în manuscript sub Nr. 3151 din 1895. Blaș 1896. — Prețul 2 fl. v. a.

Instituțiunile calvinescî în biserica românească din Ardél, fazele lor în trecut și valoarea în presente.

Studiu istorico-canonice de Dr. Alexandru Grăma. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare și se pôte procura cu prețul de 3 fl. la Tipografia seminarială în Blaș (Balázsfalva).

Tot la tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericescî din 1894 și 1895

împreună cu respectivele ordinațiuni ministeriale, traduse, edate și comentate la ordinul Preavenatului Consistor mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Prețul unui esemplar broșurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu mai e lipsă, ca să atragem atențiunea clerului nostru asupra acestui op. Fără de cartea acesta nici un preot nu pôte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescî s'au schimbat toate raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmai de aceea credem, că nu va fi oficii preoteșc, din care să lipsescă această carte, în care se află toate cele, de câte are trebuință preotul în urma situațiunii nouă create prin legile aceste.

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare și cu copeii fl. 10.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele și cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgieriă, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Octoichul cel mic edit. III. Blaș 1892. Prețul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcăit de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu Pentecostariul costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Editor și redactor răspundător:

Dr. Victor Szmigelski.

Nro 4850—1896.

(40) 2—2

Escriere de concurs.

Pentru un stipendiu de 17 fl. v. a. din fundațiunea Preonoratului paroch și protopop Demetriu Cutean se esciere prin acesta concurs până în 31 Octobrie 1896.

La acest stipendiu pot concurge studenți gr. cat. de la ori ce școlă, și eleve gr. cat. de la vre o școlă de fetițe.

Preferință au în linea primă fiii și fiicele preotului Ioan Ghișoiu din Vizocna, în linea a doua consăngeniul fundatorului de ori unde, în linea a treia studenții născuți în Ciufud ori Săcădate, și numai în lipsa acestora pot concurge și alți tineri gr. cat. din Archidieceasă.

Cererile să fie ajustate cu carte de de botez, testimoniu scolastic de pe 1895/6, testimoniu de frecuentare, testimoniu medical, și eventual și cu testimoniu de consăngenitate.

Blaș din ședința consistorială ținută în 22 Septembrie 1896.

Victor

Archiepiscop și Metropolit.